

การจัดการห่วงโซ่คุณค่าการเลี้ยงไก่เบตงเพื่อลดความยากจนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

นิรันดร์เกียรติ ลีวคุณูปการ

อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงปฏิบัติการมีเป้าหมายเพื่อศึกษารูปแบบการจัดการห่วงโซ่คุณค่าการเลี้ยงไก่เบตงเพื่อแก้ปัญหาความยากจนในจังหวัดชายแดนใต้ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากกลุ่มครัวเรือนยากจนจำนวน 175 ครัวเรือนที่ผ่านการคัดเลือกแบบเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์และการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า การดำเนินกิจกรรมต้นทางนั้น นักวิจัยได้มอบสายพันธุ์ไก่เบตงแท้ที่มีอายุ 30-45 วัน จำนวน 5 ตัวและอาหารไก่ 45 กิโลกรัมต่อครัวเรือน และจัดอบรมการเลี้ยงไก่เบตงระยะสั้น สำหรับกิจกรรมกลางทาง นักวิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ในระยะที่ 1 เป็นระยะของการทดสอบศักยภาพของครัวเรือนยากจนในการเลี้ยงไก่เบตง พร้อมนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมสู่การปฏิบัติจริง พบว่า มีครัวเรือนที่ผ่านการประเมินทั้งหมด 100 ครัวเรือน และไก่เบตงมีอัตราการรอดร้อยละ 40 ในระยะที่ 2 ครัวเรือนยากจนถูกกำหนดให้เลี้ยงไก่เบตงเป็นอาชีพจำนวน 15 ตัว พร้อมได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ทำโรงเรือนและอาหารไก่ 135 กิโลกรัม พบว่า ไก่เบตงมีอัตราการรอดร้อยละ 93.67 และครัวเรือนยากจนมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 3,075 บาทต่อครัวเรือน ในส่วนของกิจกรรมปลายทาง นักวิจัยติดต่อผู้ประกอบการเพื่อขยายตลาดไก่เบตงให้สามารถจำหน่ายได้ในราคา 100-110 บาทต่อกิโลกรัมเพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้ครัวเรือนยากจนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

คำสำคัญ: การจัดการห่วงโซ่คุณค่า การเลี้ยงไก่เบตง ความยากจน สามจังหวัดชายแดนใต้

*Managing Betong Chicken Value Chain for Deep South Poverty Reduction**Nirunkiat Livkunupakan**Lecturer, Faculty of Management Sciences, Yala Rajabhat University***Abstract**

This action research aimed to investigate the management implemented on Betong's chicken value chain for Deep South's poverty reduction upstream, midstream, and downstream. Data were collected from questionnaires and semi-structured interviews with purposively selected 175 households classified as in-poverty. The data were further analyzed by descriptive statistics and a content analysis. Results revealed that the researcher supplied five pure Betong chicken breeds aged 30-45 days and 45 kilograms of chicken feed per household and organized short-term training on Betong chicken farming as upstream interventions. The midstream intervention was conducted in two phases. In Phase 1, the households in poverty were assessed to determine their capacities in raising Betong chickens by applying knowledge obtained from the training into practice. Consequently, 100 households passed the assessment as Betong chickens had a survival rate of 40%. In Phase 2, the households were required to raise 15 Betong chickens as an occupation while receiving support for chicken house equipment and 135 kilograms of chicken feed. As a result, 93.67% of Betong chickens survived while these households earned increased revenues averaging 3,075 baht. For the downstream intervention, the researcher discussed an idea of market expansion with business operators to negotiate for a sale of Betong chickens at the price range of 100-110 baht per kilogram to help Deep South households generate higher revenues.

Keywords: Value chain management, Betong chicken farming, Poverty, Thailand's Deep South

ความสำคัญของปัญหา

ความยากจนของมนุษย์สามารถเกิดขึ้นได้จากปัจจัยที่หลากหลายทั้งปัจจัยด้านสุขภาพ ความเป็นอยู่ การศึกษา รายได้ และการเข้าถึงบริการภาครัฐ ดังนั้น การแก้ปัญหาความยากจนที่มีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องมีนโยบายและรูปแบบการแก้ไขที่แตกต่างกัน สำหรับประเทศไทยที่ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ความยากจนถูกจัดให้เป็นหนึ่งในปัญหาหลักของประเทศ รายงานจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2564) พบว่า ในปี 2563 สัดส่วนคนจนที่ดูจากเส้นความยากจนเพิ่มขึ้น 6.84% จากปี 2562 ที่ 6.24% คิดเป็นจำนวนคนจน 4.8 ล้านคนจากปี 2562 มีจำนวน 4.3 ล้านคน เพิ่มขึ้น 500,000 คน ซึ่งเป็นผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่กระทบต่อเศรษฐกิจและการจ้างงานอย่างรุนแรง โดยอัตราจำนวนประชากรที่ยากจนในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมื่ออัตราที่เพิ่มขึ้นมากกว่าครึ่งล้านคนในแต่ละภาค ในขณะที่อัตราความยากจนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ซึ่งเป็นพื้นที่ในการทำวิจัยในครั้งนี้มีอัตราความยากจนสูงที่สุดเป็นครั้งแรกในรอบปี พ.ศ. 2560 ปัญหาความยากจนในสังคมไทยเป็นปัญหาที่เรื้อรังมาอย่างยาวนาน อีกทั้งยังไม่มีวิธีการใด ๆ ที่สามารถแก้ไขปัญหาคความยากจนได้อย่างยั่งยืน ธนพล สราญจิตร (2558) ได้สรุปสาเหตุความยากจนที่เกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ดังนี้ 1) ในส่วนของปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ การขาดต้นทุนการผลิต ต้นทุนการผลิตมีราคาสูง ขาดที่ทำกิน การขาดความรู้ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพ 2) ปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ประกอบด้วย การกระจายอำนาจที่ไม่เท่าเทียม นโยบายที่ไม่ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน ระบบการบริหารงานภาครัฐที่ด้อยประสิทธิภาพ ความล่าช้า โครงสร้างภาษี ที่ไม่เป็นธรรมการจัดสรรงบประมาณที่เหลื่อมล้ำ และการให้ความสำคัญกับระบบทุนนิยม ด้วยเหตุนี้ การแก้ปัญหาความยากจนของแต่ละครัวเรือนให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากส่วนราชการในจังหวัดเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของแต่ละครัวเรือน (กรมพัฒนาชุมชน, 2561)

ในส่วนของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ซึ่งประกอบไปด้วย จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ตั้งอยู่ใต้สุดของประเทศไทย มีพื้นที่ด้านใต้ติดกับประเทศมาเลเซีย รวมระยะทางพรมแดนไทย-มาเลเซีย 258 กิโลเมตร พื้นที่ด้านเหนือและตะวันตกติดกับจังหวัดสงขลาโดยมีเทือกเขาสนกาลาครีเป็นแนวกันพื้นที่ด้านตะวันออกติดทะเลอ่าวไทยระยะทาง 172.31 กิโลเมตร มีเนื้อที่รวมประมาณ 10,936.864 ตารางกิโลเมตร มีลักษณะพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ ศาสนา ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากภูมิภาคอื่น ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ (Identity) บนพื้นฐานการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 75.42 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 25.25 และศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ 0.33 (กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคใต้ชายแดน, 2561) กว่าหนึ่งทศวรรษ พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีความรุนแรงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำในพื้นที่เพิ่มขึ้น ด้านเศรษฐกิจ การลงทุน การเปิดกิจการใหม่ ๆ เป็นไปด้วยความยากลำบาก ร้านค้าเก่า ๆ ในหลาย

พื้นที่ต้องปิดตัว กลุ่มคนค้าขาย เช่น คนจีน คนไทยพุทธในหลายพื้นที่ต้องอพยพไปอยู่ที่อื่น พ่อแม่จำนวนไม่น้อยไม่สามารถดูแลครอบครัวต้องออกไปทำงานยังประเทศมาเลเซีย ปล่อยให้ลูก ๆ อยู่กับปู่ย่าตายาย ด้วยเศรษฐกิจที่ตกต่ำ รายได้ไม่เพียงพอ เกิดปัญหาความแตกแยกในครอบครัว ปัญหาทางสังคมโดยเฉพาะปัญหา ยาเสพติด บางคนอยู่ในกระบวนการค้าขาย ซึ่งไม่ได้มีเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่ติดยาเสพติด มีกลุ่มผู้ปกครองและคนวัยทำงานด้วยที่เข้าไปพัวพันกับยาเสพติดจนติดกลายเป็นปัญหาความรุนแรงในครอบครัวตามมา (มายีอนิง อีโส, 2561)

การพัฒนาครัวเรือนยากจนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในรูปแบบการส่งเสริมอาชีพระยะสั้นโดยใช้เกษตรหรือศิลปวัฒนธรรมเป็นตัวขับเคลื่อน อย่างไรก็ตามการส่งเสริมกิจกรรมสร้างรายได้แต่เพียงอย่างเดียวเหมือนที่ผ่านมาไม่สามารถแก้ไขปัญหาคะวนยากจนได้ตามเป้าประสงค์แต่จำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงกิจกรรมตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำตามแนวคิดห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) โดยการสร้างกิจกรรมที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงกันเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับปัจจัยการผลิต เริ่มตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำในการนำวัตถุดิบป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิต กระบวนการกลางน้ำซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระบวนการผลิตเพื่อไปสู่การจัดจำหน่ายและกระบวนการปลายน้ำซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดจำหน่าย การจัดส่งสินค้าสู่ผู้บริโภค และการบริการหลังการขาย (ยรรยง ศรีสม, 2553) ตามแนวความคิดนี้ Porter (1985) มองธุรกิจว่าเป็นลูกโซ่แห่งกิจกรรมที่สร้างสรรค์คุณค่าต่อเนื่องสัมพันธ์กันเหมือนกับลูกโซ่เพื่อส่งมอบคุณค่าทั้งหมดให้กับลูกค้า โดยแต่ละกิจกรรมจะมีส่วนช่วยก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มเป็นช่วง ๆ นับตั้งแต่การนำวัตถุดิบที่ได้จากผู้จัดจำหน่าย เข้าสู่กิจกรรมการผลิต จนกระทั่งผ่านออกมา เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปและสิ้นสุดที่ผู้จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์สู่ผู้บริโภคคนสุดท้าย รวมทั้งกิจกรรมการบริการหลังการขาย ดังนั้น การแก้ปัญหาคะวนยากจนจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงกิจกรรมตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง ปลายทางเข้าด้วยกันจึงจะประสบความสำเร็จ

สืบเนื่องจากไก่เบตง (Betong chicken) เป็นไก่พื้นเมืองที่มีอัตลักษณ์พื้นที่สำคัญของจังหวัดยะลา ได้รับการยอมรับทั้งจากผู้บริโภคในท้องถิ่นและจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ด้วยเหตุนี้ ไก่เบตงจึงได้ถูกเลือกมาเป็นเครื่องมือในการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนในสามจังหวัดชายแดนใต้โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการอันจะนำไปสู่การสร้างรูปแบบการจัดการห่วงโซ่คุณค่าของการเลี้ยงไก่เบตงเพื่อแก้ไขปัญหาคะวนยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ประชาชนในพื้นที่สามารถพึ่งพาและพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืนโดยใช้ศักยภาพของทรัพยากรท้องถิ่นสู่การพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการจัดการห่วงโซ่คุณค่าของการเลี้ยงไก่เบตงเพื่อแก้ไขปัญหาคะวนยากจนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครั้วเรือนยากจนตกเกณฑ์ จปฐ. (2561) ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานรากตามแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างพลังทางสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยการชี้เป้าจากผู้ว่าราชการทั้งสามจังหวัด จนได้จำนวนทั้งสิ้น 316 ครั้วเรือน ประกอบด้วย จังหวัดยะลา ในพื้นที่อำเภอเบตง อำเภอธารโต และอำเภอกรงปินัง รวมทั้งสิ้น 100 ครั้วเรือน จังหวัดปัตตานี ในพื้นที่อำเภอแม่ลาน และ อำเภอหนองจิก รวมทั้งสิ้น 106 ครั้วเรือน และจังหวัดนราธิวาส ในพื้นที่อำเภอศรีสาคร และ อำเภอระแงะ รวมทั้งสิ้น 110 ครั้วเรือน มีจำนวนทั้งสิ้น 316 ครั้วเรือน ที่มีความต้องการแก้ไขปัญหาความยากจน และเข้ารับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เนื่องจากพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้รุนแรงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) โดยอ้างอิงฐานข้อมูล TPMAP หรือ Thai People Map and Analytics Platform คือระบบ Big Data ของภาครัฐที่สามารถระบุคนจนทั้งประเทศไทย ในส่วนของกลุ่มเป้าหมายนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยจากการสำรวจเลือกของกลุ่มเป้าหมายครั้วเรือนยากจนตกเกณฑ์ จปฐ. (2561) ที่มีความต้องการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงไก่เบตง จำนวน 175 ครั้วเรือน โดยแบ่งเป็นพื้นที่อำเภอเบตง และอำเภอธารโต จังหวัดยะลาจำนวน 58 ครั้วเรือน ในพื้นที่อำเภอหนองจิกและอำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี จำนวน 35 ครั้วเรือน รวมถึงในพื้นที่อำเภอระแงะและอำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาสจำนวน 82 ครั้วเรือน

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 แบบสอบถามสำรวจความต้องการพัฒนาอาชีพ เป็นชุดของคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเพื่อใช้วัดคุณลักษณะ และความคิดเห็นของกลุ่มครั้วเรือนยากจน โดยใช้ข้อคำถามเป็นตัวกระตุ้น ให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงการตอบสนองตามความรู้สึกได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สะดวกและสามารถใช้วัดข้อมูลได้อย่างกว้างขวาง

2.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก วัตถุประสงค์เพื่อผู้สัมภาษณ์จะได้มีโอกาสสอบถามข้อเท็จจริงบางประการที่มีความหมายคลุมเครือ และไม่สามารถอธิบายในแบบสัมภาษณ์ได้ ทำให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน ซึ่งประกอบไปด้วย ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และการติดตามผลการประเมินศักยภาพของกลุ่มครั้วเรือนยากจนตกเกณฑ์ จปฐ. (2561)

เป็นระยะ เกี่ยวกับผลการเลี้ยงไก่ อัตรการรอด วิธีการเลี้ยง การให้อาหาร เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์รูปแบบการจัดการห่วงโซ่คุณค่าของการเลี้ยงไก่เบตงเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อไป

3. การรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

3.1.1 ดำเนินการประสานไปยังเจ้าหน้าที่สำนักพัฒนาชุมชน สำนักงานท้องถิ่น เพื่อสอบถามข้อมูลเบื้องต้นและความเป็นไปได้ในการเก็บข้อมูล

3.1.2 จากนั้นดำเนินการนัดหมายเจ้าหน้าที่สำนักพัฒนาชุมชน สำนักงานท้องถิ่น เพื่อลงพื้นที่ดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจนตึกเกณฑ์ จปฐ. (2561) สำนักรวบรวมครัวเรือนยากจนและสอบถามความต้องการพัฒนาอาชีพ ในช่วงเดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ภายใต้วงและเวลาที่กลุ่มเป้าหมายสะดวก

3.1.3 ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์

3.2.1 ดำเนินการประสานไปยังเจ้าหน้าที่สำนักพัฒนาชุมชน สำนักงานท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสเพื่อสอบถามข้อมูลเบื้องต้นและความเป็นไปได้ในการเก็บข้อมูล

3.2.2 จากนั้นดำเนินการนัดหมายเจ้าหน้าที่สำนักพัฒนาชุมชน สำนักงานท้องถิ่น เพื่อลงพื้นที่สัมภาษณ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจนตึกเกณฑ์ จปฐ. (2561) ในช่วงเดือน มีนาคม - เมษายน พ.ศ. 2563 ภายใต้วงและเวลาที่กลุ่มเป้าหมายสะดวกก่อนเริ่มการสัมภาษณ์ ได้อธิบายวัตถุประสงค์และขอบเขตของงานวิจัย กระบวนการในการเก็บข้อมูล สิทธิในการถอนตัวออกจากโครงการวิจัยให้กลุ่มเป้าหมายได้รับทราบ รวมไปถึงการขออนุญาตกลุ่มเป้าหมายในการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ ในส่วนของภาษาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ภาษาไทยและภาษามลายูถูกใช้เป็นภาษาหลักในการสัมภาษณ์ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการและความสะดวกของกลุ่มเป้าหมาย การสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 40 - 60 นาทีต่อคน

3.2.3 เมื่อผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมดแล้ว จึงทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ทั้งส่วนที่ 1 ส่วนที่ 2 ถูกวิเคราะห์เพื่อหาค่าความถี่และค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปแบบของตาราง ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาสรุปประเด็นโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Creswell & Clark, 2018, pp.209-240) โดยในขั้นตอนแรก นักวิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงแบบคำต่อคำและ

ดำเนินการบันทึกข้อมูลจากการถอดเสียงลงในโปรแกรม Microsoft Office Word เพื่อป้องกันการรั่วไหลของข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง นักวิจัยได้ตั้งรหัสของไฟล์ข้อมูลทุกไฟล์ หลังจากนั้น นักวิจัยได้ดำเนินการอ่านข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งหมดเพื่อให้เห็นถึงภาพรวมของเนื้อหาที่ได้รับก่อนที่จะเริ่มการพรรณนาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ตามประเด็นเนื้อหาที่ศึกษา โดยมีการแบ่งแยกข้อมูลการสัมภาษณ์ออกเป็นกลุ่มตามเนื้อหาและประเด็นหลักที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาทำสรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วนำเสนอเชิงบรรยายประกอบการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนยากจนตกเกณฑ์ จปฐ. (2561) ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนยากจนตกเกณฑ์ จปฐ. (2561) ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการนำเสนอข้อมูลใน 2 ลักษณะ คือ จำนวน ความถี่ และค่าร้อยละ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 จำนวน และค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนยากจนตกเกณฑ์ จปฐ. (2561)

ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนยากจนตกเกณฑ์ จปฐ. (2561) ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	122	30.00
หญิง	53	70.00
รวม	175	100.00
ระดับการศึกษา		
ป.1 - ป.4	37	20.00
ป.5 - ป.6	77	44.00
ม.1 - ม.3	42	24.00
ม.4 - ม.6/ปวช.	21	12.00
รวม	175	100.00
ศาสนา		
พุทธ	26	15.00

อิสลาม	149	85.00
รวม	175	100.00

อาชีพหลัก		
เกษตรกร	59	34.00
รับจ้างทั่วไป	87	50.00
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	29	16.00
รวม	175	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนยากจนตกเกณฑ์ จปฐ. (2561) ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ได้จากการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในส่วนนี้จะมีสถานะเป็นหัวหน้าครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 122 ครัวเรือน ร้อยละ 30 ที่มีอายุระหว่าง 40-60 ปี แต่ละครัวเรือนจะมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 5-7 ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 จำนวน 77 ครัวเรือน ร้อยละ 44 นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 149 ครัวเรือน ร้อยละ 85 อาชีพหลักรับจ้างทั่วไป จำนวน 87 ครัวเรือน ร้อยละ 50

2. การจัดการห่วงโซ่คุณค่าของการเลี้ยงไก่เบตงเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ จากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ถูกนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเชื่อมโยงประกอบเข้าด้วยกันภายใต้กรอบแนวคิดห่วงโซ่คุณค่าของ Prof. Michael E. Porter ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง นำไปสู่การจัดการห่วงโซ่คุณค่าของการเลี้ยงไก่เบตงเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ของประเทศไทย รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดการห่วงโซ่คุณค่าของการเลี้ยงไก่เบตง

กิจกรรมหลัก (Primary Activities)

1. กิจกรรมระยะต้นทาง

จากการศึกษาข้อมูลการดำเนินงานการผลิตไก่เบตงเพื่อแก้ปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ พบว่าวัตถุดิบที่เป็นปัจจัยสำคัญคือ สายพันธุ์ไก่เบตงแท้โดยใช้เวลาในการเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ถึง 5 เดือน จึงได้น้ำหนักที่มีมาตรฐาน กลุ่มตัวอย่างจึงต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างมาก มีระบบการเลี้ยงดูที่ดีและใส่ใจเป็นพิเศษ คัดเลือกอาหารที่มีโปรตีนสูง เช่น อาหารลูกกบ อาหารไก่สำเร็จรูป (เบทาโก) ข้าวสุก, ข้าวโพด อาหารธรรมชาติ หญ้า, เศษอาหาร มาช่วยกระตุ้นการเจริญเติบโต ในการเลือกอาหารที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีลักษณะเด่นตามคุณลักษณะของไก่เบตงแท้คือมีผิวเหลือง นุ่ม และไม่มีไขมัน ในการเลี้ยงจะต้องให้อาหารในสัดส่วนที่เหมาะสม หากการนำเข้าวัตถุดิบมีคุณภาพตั้งแต่กระบวนการผลิตและเติบโตจนเป็นไก่ที่มีขนาดความโตพร้อมจำหน่าย มีลักษณะที่ดีตามที่ตลาดต้องการนั้น ถือเป็นการลดต้นทุนการผลิตและช่วยย่นระยะเวลาในการลงทุนให้สั้นลง ทำให้ได้รับผลกำไรมากขึ้นในอนาคต

2. กิจกรรมระยะกลางทาง

การผลิต : โดยแบ่งระยะการเลี้ยง ออกเป็น 2 ระยะ ในระยะแรกเป็นการประเมินศักยภาพของเกษตรกรที่เป็นครีวเรือนยากจนจำนวน 175 ครีวเรือนประกอบด้วยจังหวัดยะลา 58 ครีวเรือน ปัตตานี 35

ควัวเรือน และนราธิวาส 82 ควัวเรือน โดยทำการทดลองเลี้ยงไก่จำนวน 5 ตัวต่อควัวเรือนพร้อมสนับสนุนอาหารไก่ และข้าวสาร 45 กิโลกรัม เพื่อให้ควัวเรือนยากจนทดลองนำความรู้จากการปฏิบัติจริง และประเมินความสามารถในการเลี้ยง กำหนดผ่านเกณฑ์คัดเลือกในอัตราการรอด ร้อยละ 40

จากการลงพื้นที่ติดตามผลการทดลองเลี้ยงไก่เบตงของควัวเรือนยากจนในระยะแรกเพื่อเก็บข้อมูลใช้เป็นหลักเกณฑ์การส่งเสริมอาชีพในระยะต่อไป มีจำนวนควัวเรือนผ่านเกณฑ์การประเมินระยะที่ 1 ทั้งหมด 100 ควัวเรือน พบว่า อัตราการรอดร้อยละ 64 เกินจากเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 40 น้ำหนักรวม 321 กิโลกรัม รายได้ที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 900-1,000 บาทต่อควัวเรือน อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัว 4.45 กิโลกรัม เมื่อผ่านการประเมินแล้วจะเข้าสู่ช่วงที่ 2 ของควัวเรือนยากจนจำนวน 100 ควัวเรือน ประกอบด้วยจังหวัดนราธิวาส 68 ควัวเรือน จังหวัดปัตตานี 24 ควัวเรือน และจังหวัดยะลา 8 ควัวเรือน โดยดำเนินการเลี้ยงไก่ จำนวน 15 ตัวต่อควัวเรือน พร้อมสนับสนุนอุปกรณ์ทำโรงเรือน อาหารไก่ และข้าวสาร 135 กิโลกรัม เมื่อไก่มีอายุ 4.0-4.5 เดือนขึ้นไปแล้ว ไก่เบตงเพศผู้จะมีน้ำหนักที่ขายได้ประมาณ 2.0-2.5 กิโลกรัม และไก่เบตงเพศเมียจะมีน้ำหนักประมาณ 1.3-1.9 กิโลกรัม ซึ่งในขั้นตอนนี้ จะมีทีมงานสนับสนุนที่มีความรู้ และทักษะความสามารถคอยช่วยเหลือเกษตรกร ในการจัดหาวัตถุดิบในการควบคุมคุณภาพตลอดทั้งกิจกรรมการจัดหาวัตถุดิบการผลิต และการขายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้แก่เกษตรกร ควัวเรือนยากจนให้มีศักยภาพในการแข่งขันอย่างมีประสิทธิภาพ จากการลงพื้นที่ติดตามผลการทดลองเลี้ยงไก่เบตงของควัวเรือนยากจนในระยะที่ 2 พบว่า อัตราการรอดชีพ 93.67% น้ำหนักรวม 555.55 กิโลกรัม รายได้ที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณ 3,075 บาทต่อควัวเรือน อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัว 4.39 กิโลกรัม

3. กิจกรรมระยะปลายทาง

การตลาดและการจำหน่าย : หลังจากไก่เบตงเริ่มมีอายุและน้ำหนักที่สามารถออกจำหน่ายได้แล้วนั้น โดยการจำหน่ายไก่เบตง ทางเกษตรกรควัวเรือนยากจนได้จัดให้มี 2 รูปแบบ ได้แก่การจำหน่ายโดยตรงให้กับลูกค้าทั่วไปที่สนใจ และได้มีการจัดหาบุคคลที่สามารถเป็นตัวเชื่อมโอกาสทางการตลาดกับควัวเรือนยากจนเพื่อให้ไก่เบตงสามารถออกจำหน่ายได้ในราคา 100-110 บาทต่อกิโลกรัม การพัฒนาช่องทางการตลาด จะเป็นการสร้างคุณค่า (Value) ให้ไก่เบตงแท้ โดยเน้นประเด็นการพัฒนาเพื่อยกระดับฟาร์มเลี้ยงไก่เบตงให้ได้มาตรฐานรองรับการผลิตไก่เบตงแบบครบวงจร มาตรฐานกระบวนการโรงฆ่าและโรงงานแปรรูป (GMP/HACCP) และมาตรฐานฮาลาล ตลอดจนเพื่อการจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าทั้งระบบค้าปลีก ค้าส่ง และติดต่อหน่วยงานเอกชนเพื่อเข้ามาช่วยพัฒนาระบบการเลี้ยงสัตว์แบบประกันผลล่วงหน้า (Contract Farming) มุ่งเน้นการทำการตลาดเชิงรุก เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้น

กิจกรรมสนับสนุน (Support Activities)

1. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ลงพื้นที่สำรวจปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ การวิเคราะห์ปัญหาในการเลี้ยงไก่ และประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ เพื่อออกแบบแผนการเลี้ยงไก่เบตง และวิธีการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป
2. มีอาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (หลักสูตรสัตวศาสตร์ หลักสูตรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร) ดำเนินการจัดอบรมสร้างความรู้ ความเข้าใจหลักการเลี้ยงไก่เบตงอย่างถูกวิธีพร้อมสาธิตวิธีการ เพื่อให้ครัวเรือนยากจนได้รับความรู้นำไปใช้อย่างถูกต้องและคณะวิทยาการจัดการ ให้ความรู้แนวทาง การบริหารจัดการ การตลาดและหลักเกณฑ์การติดตามประเมินผลเป็นระยะอย่างใกล้ชิด
3. การนำเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ จากศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ จังหวัดนราธิวาส เพื่อผลิตไก่เบตง ขยายพันธุ์ให้กับเกษตรกรพัฒนากระบวนการจัดการเทคโนโลยีนวัตกรรมด้านการเลี้ยงและการแปรรูป ช่วยลดต้นทุน (Near Zero Cost) อีกทั้งเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับห่วงโซ่คุณค่าของการผลิตไก่เบตงอีกช่องทางหนึ่ง
4. จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับผู้ว่าราชการจังหวัดทั้ง สามจังหวัดได้แก่ จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส โดยผู้ว่าราชการทั้งสามจังหวัดเข้าไปอำเภอที่มีครัวเรือนตกเกณฑ์ยากจนจำนวนมากที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของแต่ละจังหวัด

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษารูปแบบการจัดการห่วงโซ่คุณค่าของการเลี้ยงไก่เบตงเพื่อแก้ปัญหาความยากจนในพื้นที่ชายแดนใต้ นักวิจัยได้แบ่งการอภิปรายผลเป็น 2 ประเด็นสำคัญดังนี้

1) ประเด็นการจัดการห่วงโซ่คุณค่าของการเลี้ยงไก่เบตงเพื่อแก้ปัญหาความยากจนในพื้นที่ชายแดนใต้

จากผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมหลักในห่วงโซ่คุณค่าที่เกิดขึ้นในส่วนของท่านั้น วัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ ไก่เบตงพันธุ์แท้ที่มีอายุ 30-45 วัน และอาหารไก่ที่มีโปรตีนสูง เช่น อาหารลูกกบ อาหารไก่สำเร็จรูป (เบทาโก) และข้าวสาร 45 กิโลกรัมต่อครัวเรือน และการจัดอบรมการเลี้ยงไก่เบตงระยะสั้นสำหรับกิจกรรมกลางทาง นักวิจัยได้แบ่งผลการดำเนินงานออกเป็น 2 ระยะ ระยะแรกทำการทดสอบศักยภาพของครัวเรือนยากจนในการเลี้ยงไก่เบตงพร้อมนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมสู่การปฏิบัติจริง โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินการเลี้ยงไก่เบตงอัตราอดร้อยละ 40 ขึ้นไป ระยะที่ 2 เป็นการส่งเสริมให้ครัวเรือนยากจนเลี้ยงไก่เบตงเป็นอาชีพโดยมอบไก่เบตงให้ครัวเรือนละ 15 ตัว พร้อมสนับสนุนอุปกรณ์ทำโรงเรือน และอาหารไก่ 135 กิโลกรัม ระยะนี้พบว่าไก่เบตงมีอัตราการอดร้อยละ 93.67 และครัวเรือนยากจนมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 3,075 บาทต่อครัวเรือน ในส่วนของกิจกรรมปลายทาง ทางนักวิจัยได้ติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการที่สามารถเชื่อมโอกาสทางการตลาดให้แก่ครัวเรือนยากจนเพื่อให้ไก่เบตง

สามารถจำหน่ายได้ในราคา 100-110 บาทต่อกิโลกรัม การที่ครัวเรือนยากจนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ได้รับรายได้ที่เพิ่มขึ้น เป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการห่วงโซ่คุณค่าของการเลี้ยงไก่เบตงตามที่ได้นำเสนอ ด้านบนเป็นรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงและเห็นผลเป็นรูปธรรมที่มีความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ผลวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะนันท์ นวลหนูปล้อง และคณะ (2558) เรื่องระบบการผลิตไก่เบตงเชิงพาณิชย์ของเกษตรกรในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ (ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส) พบว่า การดำเนินการของเกษตรกรเริ่มจากการคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ไก่เบตงแท้ โดยการคัดเลือกจากลักษณะรูปร่างที่ดี ตรงตามลักษณะประจำพันธุ์ส่วนอาหารที่ใช้เลี้ยงพ่อแม่พันธุ์พบว่า ผู้ผลิตมีการจัดการอาหารที่แตกต่างกัน เช่น มีทั้งให้อาหารไก่สำเร็จรูป ที่มีระดับโปรตีน 21% มาผสมคลุกเคล้ากับข้าวหุงสุก นอกจากนี้ มีเกษตรกรบางรายนำข้าวโพดบดมาผสมในช่วงท้ายของการเลี้ยง เพื่อต้องการให้ผิวหนังไก่มีสีเหลืองเพิ่มขึ้น หากมีการนำข้าววัตถุดิบมีคุณภาพตั้งแต่กระบวนการผลิตและเติบโตจนเป็นไก่ที่มีขนาดความโตพร้อมจำหน่าย ถือเป็นการลดต้นทุนการผลิตและช่วยย่นระยะเวลาในการลงทุนให้สั้นลง ทำให้ได้รับผลกำไรมากขึ้นในอนาคต

ในส่วนของกิจกรรมสนับสนุนที่เกิดขึ้นในห่วงโซ่คุณค่านั้น นักวิจัยและเจ้าหน้าที่จากศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ลงพื้นที่สำรวจปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ โดยมีอาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (หลักสูตรสัตวศาสตร์ หลักสูตรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร) ดำเนินการจัดอบรมสร้างความรู้ ความเข้าใจหลักการเลี้ยงไก่เบตงอย่างถูกวิธีพร้อมสาธิตวิธีการเพื่อให้ครัวเรือนยากจนได้รับความรู้นำไปใช้อย่างถูกต้องและอาจารย์จากคณะวิทยาการจัดการได้ให้ความรู้แนวทางการบริหารจัดการ การตลาดและหลักเกณฑ์การติดตามประเมินผลเป็นระยะอย่างใกล้ชิด รวมถึงการนำเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ แม่พันธุ์ จากศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ จังหวัดนราธิวาส เพื่อผลิตไก่เบตงขยายพันธุ์ให้กับเกษตรกรพัฒนากระบวนการจัดการเทคโนโลยีนวัตกรรมด้านการเลี้ยงและการแปรรูป ช่วยลดต้นทุน (Near Zero Cost) อีกทั้งเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับห่วงโซ่คุณค่าของการผลิตไก่เบตงอีกช่องทางหนึ่ง หลังจากนี้ผู้ว่าทั้งสามจังหวัดเข้าข้อมูลครัวเรือนยากจนในแต่ละจังหวัดจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับผู้ว่าราชการจังหวัดทั้งสามจังหวัดได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ในส่วนของกิจกรรมสนับสนุนที่เกิดขึ้นนั้น เห็นได้ชัดว่า การบริหารจัดการห่วงโซ่คุณค่าที่มีประสิทธิภาพไม่สามารถที่จะประสบผลสำเร็จได้โดยการดำเนินงานของกลุ่มคนเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หากต้องอาศัยความร่วมมือกันจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย นอกจากนี้ ความสำเร็จของการบริหารจัดการชุมชนหรือหมู่บ้านให้เกิดการพัฒนาและลดความเหลื่อมล้ำความยากจนของคนในชุมชนหรือหมู่บ้านนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายเป็นการบูรณาการศาสตร์ที่เกิดจาก 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนควรมีความรู้และทักษะความสามารถในด้านการเกษตร มีการทำงานด้วยการบริหารงานที่ดี ทำงานเป็นระบบมีรูปแบบการทำงานเป็นทีม และสามารถประสานงานได้กับทุกฝ่าย 2) ปัจจัยด้านคนในชุมชน ชาวบ้าน บ้านหนองรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้ความร่วมมือกับทุก

กิจกรรมที่ภาครัฐและกลุ่มผู้นำชุมชน 3) ปัจจัยด้านภาคีเครือข่ายการพัฒนา โดยภาครัฐสนับสนุนการทำกิจกรรมและให้ความรู้ในหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนร่วมกับกิจกรรมเป็นพี่เลี้ยงให้กับหมู่บ้าน โดยคอยให้คำปรึกษาและแนะนำ 4) ปัจจัยด้านการมีแหล่งเรียนรู้มีแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและจุดให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้เฉพาะทางให้กับชาวบ้านและหมู่บ้านอื่นเป็นจุดสำหรับศึกษาดูงาน (ศุภวัฒน์ เสาเงิน, 2560)

จากข้อมูลข้างต้น เห็นได้ชัดว่า รูปแบบการจัดการห่วงโซ่คุณค่าของการเลี้ยงไก่เบตงเพื่อแก้ปัญหาความยากจนในพื้นที่ชายแดนใต้ควรมีการจัดการกระบวนการลักษณะเชิงบูรณาการจากหลายฝ่าย โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะลดต้นทุนรวมของธุรกิจและเพิ่มศักยภาพของการแข่งขันโดยการสร้างเสริมให้มีมูลค่าเพิ่มในสินค้าและบริการอันนำมาซึ่งความสามารถในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงไก่เบตงเพื่อควบคุมกระบวนการผลิตตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง ถึงปลายทาง รองรับช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่เบตงที่หลากหลายตามความต้องการของผู้บริโภค

2) ประเด็นการแก้ปัญหาความยากจนในพื้นที่ชายแดนใต้

ในการขับเคลื่อนงานแก้ไขปัญหาความยากจนนั้น องค์การที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการสร้างอาชีพ ให้ความรู้ ส่งเสริมและสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ใช่เหมือนอดีตที่ผ่านมาที่มักจะแก้ปัญหาความยากจนด้วยการมอบสิ่งของหรือเงินกับคนจนเท่า ๆ กันแล้วก็จบไป แต่จริง ๆ แล้วต้องมุ่งเน้นการเข้าถึงสภาพปัญหาและเข้าใจความต้องการของครัวเรือนยากจนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนที่แตกต่างอย่างเท่าเทียมกันโดยใช้ศักยภาพทุนทางสังคม (Social Capital) รูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนดังกล่าวเป็นรูปแบบที่นำไปสู่การแก้ปัญหาที่ตรงจุดได้อย่างเป็นรูปธรรมซึ่งสอดคล้องกับนโยบายในการแก้ความยากจนของประธานาธิบดีสี จิ้น ผิง ของประเทศจีนที่นำเจ้าหน้าที่รัฐที่มีประสบการณ์กว่า 2 ล้านคนลงพื้นที่เก็บข้อมูลคนจนด้วยการเข้าไปพูดคุยและแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาต่าง ๆ กันแบบตัวต่อตัว ภายในระยะเวลา 3 ปี ตั้งแต่ปี 2013-2015 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบว่า แต่ละครอบครัวมีปัญหาที่แตกต่างกันออกไป บางครอบครัวมีทุนน้อย บางครอบครัวขาดทักษะการประกอบอาชีพ บางครอบครัวจำเป็นต้องเลี้ยงดูพ่อแม่ที่แก่ชรา จากปัญหาที่พบนำไปสู่โครงการแก้จนที่อยู่ภายใต้รัฐบาลจีนทั้งหมด 98 ล้านโครงการ จากนโยบายนี้ทำให้รัฐบาลจีนช่วยเหลือให้ประชาชนพ้นความยากจน 10 ล้านคนต่อปี และตั้งเป้าหมายว่าจะขจัดความยากจนให้หมดในปี 2020 (ทวี มีเงิน, 2562) จากโครงการ เห็นได้ชัดว่า การที่โครงการการแก้ปัญหาความยากจนของคนในประเทศจะสามารถบรรลุผลสูงสุดได้นั้น รัฐบาลและองค์กรที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนหรือทุกฝ่ายจำเป็นต้องให้ความสนใจกับปัญหาที่ประชาชนกำลังประสบอย่างจริงจัง มีการวางแผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกมิติทั้งต้นทาง กลางทาง และปลายทางและกำหนดให้มีการติดตามผลเป็นระยะ ๆ จึงได้จัดสรรกองทุนออกเป็นหลาย ๆ ประเภทเพื่อแก้ปัญหาที่แตกต่างของแต่ละหมู่บ้าน

นอกจากการวิเคราะห์ปัญหาเป็นรายครัวเรือนแล้วนั้น วิธีการแก้ปัญหาความยากจนที่สำคัญอีกวิธีการหนึ่งคือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งด้วยการขับเคลื่อนให้ชุมชนทำงานแบบมีส่วนร่วมทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับ วิสุทธิ บุญญะโสภิต (2556) ที่ได้นำเสนอโครงการแซมอาฮัล อุนดง ของประเทศเกาหลีใต้โดยประธานาธิบดีปักจุงฮี ซึ่งสรุปไว้ว่า ที่มาของการพัฒนาหมู่บ้านจะมาจากคณะกรรมการบริหารหมู่บ้าน ประกอบด้วยสมาชิกประมาณ 15 คน ที่คัดเลือกจากผู้นำที่เป็นหญิงและชายในสัดส่วนใกล้เคียงกัน จากนั้น กรรมการชุดนี้ได้เข้าร่วมการอบรมการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องและเข้าร่วมเป็นผู้จัดทำโครงการแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเสนอขึ้นไปยังสภาตำบล และเมื่อได้รับการอนุมัติโครงการ คณะกรรมการชุดนี้จะทำหน้าที่กำกับและติดตามโครงการ ซึ่งงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการนั้น เกิดจากการได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่ายทั้งจากภาครัฐ ผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ และการระดมทุนจากองค์กรภายนอกในรูปของเงิน วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี จากโครงการเห็นได้ชัดว่าปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของโครงการนี้คือ 1) ตัวชาวบ้านได้รับการกระตุ้นอย่างสูงและได้รับการเปิดโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วมของชุมชน มีการยกย่องชมเชยกับหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จ 2) ผู้นำของหมู่บ้านที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง จึงอุทิศตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชาวบ้าน 3) ความต่อเนื่องของโครงการที่ได้ดำเนินการสืบทอดกันมา (เพชร ชัยศรี, 2556) ดังนั้น รัฐบาลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์เชิงรุก (Growth Strategy) เพื่อส่งเสริมความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ รวมถึงกระบวนการในการติดตามผลเป็นระยะทุกเดือนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ครัวเรือนยากจนภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่และตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ที่ยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

กระบวนการจัดการห่วงโซ่คุณค่าการเลี้ยงไก่เบตงให้ครัวเรือนยากจนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในส่วนของการกิจกรรมต้นทาง กลางทาง และปลายทาง สามารถสร้างรายได้และลดปัญหาความยากจนของคนในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ ในส่วนของกิจกรรมต้นทางนั้น วัตถุประสงค์ที่สำคัญในการป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตคือ สายพันธุ์ไก่เบตงแท้ 5 ตัวต่อครัวเรือน โดยแบ่งตัวผู้จำนวน 1 ตัว และตัวเมียจำนวน 4 ตัว ในส่วนกิจกรรมกลางทางซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตนั้น ถูกแบ่งออกเป็น 2 ระยะ โดยระยะแรกทำการทดสอบศักยภาพของผู้เลี้ยง สำหรับระยะที่ 2 เป็นการส่งเสริมให้เลี้ยงเป็นอาชีพ สำหรับกิจกรรมปลายทาง นักวิจัยได้จัดหาพ่อค้าคนกลางในห่วงโซ่คุณค่าเพื่อสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนยากจนเพื่อให้ไก่เบตงสามารถออกจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น ด้วยการบูรณาการความรู้ที่มีในสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น เช่น องค์ความรู้ด้านสัตวศาสตร์ในการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เบตงเพื่อสร้างอาชีพโดยใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาพัฒนาและต่อยอดให้เกิดประโยชน์สูงสุด การให้ความรู้ส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมแก่กลุ่มครัวเรือนยากจนเพื่อลดรายจ่าย และการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังโดยเน้น

ครัวเรือนต้นแบบแห่งการเรียนรู้สามารถขยายผลแก่เพื่อนบ้านและชุมชนและกลายเป็นเกราะคุ้มกันที่แข็งแรง (Social Immunization) ที่ช่วยให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหาความยากจนของประเทศไทยที่ผ่านมาเป็นการดำเนินการแบบขาดการบูรณาการและความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้รูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นไม่สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงและไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุดตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น รัฐบาลหรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ครัวเรือนยากจนหรือประชาชนในพื้นที่ให้ครบตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง เพื่อให้ครัวเรือนยากจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ รวมไปถึงการเสริมสร้างรากฐานชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็งในทุกมิติแห่งการพัฒนาพื้นที่ชายแดนใต้ให้เกิดความสมดุลอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล เห็นได้ชัดว่า ครัวเรือนยากจนมีข้อจำกัดด้านที่ดินทำกิน ส่งผลให้การเลี้ยงไก่เพียงอย่างเดียวอาจไม่ตอบโจทย์การแก้ปัญหาความยากจนของคนในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น จึงควรมีการทำเกษตรแบบผสมผสานสำหรับครัวเรือนยากจนภายใต้ข้อจำกัดด้านพื้นที่และควรเป็นรูปแบบเกษตรแบบที่ให้ผลผลิต (Quick Win) เช่น การเพาะเห็ดและการปลูกผักกอก
2. ครัวเรือนยากจนควรปลูกพืชเพื่อนำมาใช้เป็นอาหารไก่ เช่น หญ้า กล้วย พืชผักสวนครัวต่าง ๆ เพื่อเป็นช่องทางในการลดรายจ่ายในครัวเรือนและลดค่าอาหารไก่
3. ควรยกระดับโดยการนำองค์ความรู้ในมหาวิทยาลัยสู่ห่วงโซ่คุณค่าไก่เบตงทั้งต้นทาง กลางทาง และปลายทาง มาใช้ในการออกแบบโมเดลในการพัฒนากลยุทธ์ในการการแก้ปัญหาความยากจนของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
4. ควรมีการบูรณาการส่วนราชการ ท้องถิ่น และสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบูรณาการศาสตร์ของมหาวิทยาลัยสู่การพัฒนาท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาชุมชน. (2561). แผนปฏิบัติการราชการกรมการพัฒนาชุมชน 4 ปี พ.ศ.2561-2564 [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2563, จาก :
<http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER20/DRAWER093/GENERAL/DATA0000/0000154.PDF>
- กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคใต้ชายแดน. (2561). แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน พ.ศ.2561 - 2565(ฉบับทบทวน) [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2563, จาก :
https://www.osmsouth-border.go.th/files/com_news_develop/2021-04_92093815cf0a8c8.pdf
- ชนิษฐา คงรักเกียรติยศ. (2563). อัตราความยากจนของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นท่ามกลางเศรษฐกิจที่ชะลอตัว [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 06 มิถุนายน 2562, จาก : <https://www.worldbank.org/th/news/press-release/2020/03/03/thailands-poverty-on-the-rise-amid-slowng-economic-growth>
- ทวี มีเงิน. (2562). ทำไม “สี่ จั๊น ผิง” แก้อาการยากจนได้ผล. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 03 กุมภาพันธ์ 2562, จาก : <https://www.buinessstoday.co/opinions/27/10/2019/10308/>
- ธนพล สราญจิตร. (2558). ปัญหาความยากจนในสังคมไทย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 5(2), 12-21.
- ปิยะนันท์ นวลหนูปล้อง. ไชยวรรณ วัฒนจันทร์. สุธา วัฒนสิทธิ์.และบัญชา สมบูรณ์สุข. (2558) เรื่องระบบการผลิตไก่เบตงเชิงพาณิชย์ของเกษตรกรในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส).วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร, 36(1), 11-20.
- เพชร ชัยศร. (2556). รูปแบบและกระบวนการลดภาวะความยากจนของผู้เข้าไม่ถึงโอกาส ในสังคมชนบทภาคเหนือตอนบน. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 8(2), 121-141.
- มายีอนิง อีสอ. (2561). ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสถานการณ์วิกฤต : กรณีศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย : กรุงเทพฯ.
- ยรรยง ศรีสม. (2553). ห่วงโซ่คุณค่า (ตอนจบ) value chain ในงานโลจิสติกส์.วารสารวิชาการ สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) , 37(211), 39-44.
- วิสุทธิ บุญญะโสภิต. (2556). แชมาอีล อุนดง: โมเดลสร้างชุมชนเข้มแข็งของเกาหลีใต้ [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 03 กุมภาพันธ์ 2562, จาก : http://bwisuttoto.blogspot.com/2013/11/blog-post_15.html

ศุภวัฒน์ เสาเงิน (2560) .ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองรี ตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจมหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ไตรมาสที่ 3/2564* [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 01 กุมภาพันธ์ 2565, จาก :

https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=5176&filename=OGDP_report

Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed methods research*. (3rd ed). Thousand Oaks, United States: SAGE Publications Inc.

Porter, M. E. (1985). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. New Jersey: Free Press.

